

מזי פנימי ועשה קורא הדורות מראש אני הי ראשון ואת אחרונים אני הוא

ספר

קורא הדורות

לרבי אברהם ערוסי

מעשי מופת, חכמה ויראת שמים

הליכות חיים ולקחי מוסר

מתולדות גדולי ישראל

ויהדות תימן לדורותיה

יוצא לאור בס"ד על ידי

שגיב מחפוד - נוסח תימן

והאגודה לטיפוח חברה ותרבות

בני ברק ה'תשע"ט

© כל הזכויות שמורות
על פי דין תורתנו הקדושה
ולהבדיל על פי חוק הזכויות הבינלאומיות
למו"ל שגיב מחפוד - נוסח תימן,
רח' בירנבוים 26 בני ברק, טל' 03-6781444
ולאגודה לטיפוח חברה ותרבות.
אין להעתיק או לצלם ספר זה או קטעים ממנו בכל צורה שהיא,
או באמצעי אלקטרוני, טכני או אחר, ללא אישור בכתב מהמו"ל.

—
ספר זה יוצא לאור בסיוע משרד
התרבות והספורט, מנהל התרבות

—
הערות והארות יתקבלו בברכה אצל
העורך אלישע חן, טל' 053-3131019

עיצוב ועימוד: תוֹ-לאות 052-7670430

תוכן הענינים

ט	דברי ברכה.....
טו	דבר המוציא לאור.....
יט	מבוא.....

✦ גלות תימן ✦

נט	פתיחה.....
סא	פרק ראשון תחילת הגלות הר בראש ✦ תפוצת ישראל בתימן ✦ אלכסנדר מוקדון ✦ אוהב משפט שונא גזל
עב	פרק שני יהודי כיבר שארית הפליטה בירושלים ✦ גלותם לכיבר ✦ דלתי נדיבים
עה	פרק שלישי בני משה על נהרות בבל ✦ ארץ בני משה ✦ איכה ירדוף אחד אלף
פד	פרק רביעי הגוי אשר לפניכם נביא האסלאם ✦ בני ישמעאל
פו	פרק חמישי רש"י רבי יצחק אביו ✦ מלאך הברית ✦ מעלת פירושו
צ	פרק שישי רבי אברהם בן עזרא מה' אשה לאיש ✦ אגרת הפורים ✦ עבוד מאהבה ומיראה ✦ כי ממך הכל ✦ מה' היה הדבר ✦ פזר נתן לאביונים ✦ רבי אברהם בן עזרא ורש"י
צט	פרק שביעי הרמב"ם שלשה צדיקים נולדו בשעה אחת ✦ כד הזהב ✦ וצדיקים במפלתם יראו ✦ כבוד היהודים ✦ מעשה כמון ✦ באבוד רשעים רנה
קכה	פרק שמיני תשועת צדיקים מה' להתעולל ברשע ✦ שיר הפלאים
קלא	פרק תשיעי רבי שמואל אביחצירא גזירת תשלום המועדים ✦ מרשעים יצא רשע ✦ רבי יהודה הלוי
קמד	פרק עשירי רבי שלום דמתי מות בן השייך

קמח.....	רבי סעדיה דמתי עיר קרע דמת	פרק אחד עשר
קנא.....	רבי יחיא צארום משפט צדק ◊ אדם לעמל יולד ◊ נותן לחם לכל בשר	פרק שנים עשר
קנה.....	הנה לא ינום עלילת הדם	פרק שלשה עשר
קס.....	רבי יחיא בשירי רבני הדור ◊ עלילת דם ◊ וירדו הם וכל אשר להם	פרק ארבעה עשר
קסח.....	רבי סעדיה טויל חכמי דורו ◊ כבוד חכמים ◊ תשועת צדיקים ◊ והיה אור הלבנה	פרק חמישה עשר
קעג.....	גלות מוזע מעשה בת המלך ◊ גזירת הגלות ◊ קידוש השם בחפאש ◊ ספר התורה אלמרגזי ◊ רבי יחיא הלוי ורבי פנחס הכהן ◊ הולדת רבי צאלח ◊ קץ הגלות	פרק שישה עשר
קפב.....	רבי שלום שבזי תולדות חייו והליכותיו בקדש ◊ כיבוד אב ◊ הוכו בסנוורים ◊ קדושת המקוה ◊ ואתה את בריתי תשמר ◊ תצילנה שתי אזניו ◊ כוכב מן המזרח ◊ חמאם דמת ◊ אם גנבים באו ◊ שחיטת התרנגולים ◊ דודו משולם ◊ חזיון לילה ◊ פריעת בעל חוב מצוה ◊ חיי צער תחיה ◊ מעשה בת הרב ◊ בנו רבי יהודה ◊ סעודת המלך ◊ כתיבת ספרי תורה	פרק שבעה עשר
רז.....	חסד לאומים בגדי היהודים ◊ מרד נשיא עמראן ◊ כי יקרא ציפור ◊ חסדי המלך ◊ לכל תכלה ראיתי קץ ◊ מלך לשנה	פרק שמונה עשר
רטו.....	רבי יהודה צעדי מוכיח בשער ◊ נוסח התפילה	פרק תשעה עשר
ריח.....	רבי דוד חותר גזירת הצעיפים	פרק עשרים
רכא.....	רבי יחיא עראקי רבי דוד אלאוסטא ◊ עלילת דם	פרק עשרים ואחד
רכט.....	רבי שלום שרעבי יציאתו מתימן ◊ עלייתו לארץ ישראל ◊ בואו לירושלים ◊ ותיבש ידם ◊ וישימוהו לראש ◊ יד העדים תהיה בו	פרק עשרים ושנים
רלה.....	רבי יחיא צאלח לידתו בקדושה ◊ תולדותיו וחיבוריו ◊ עצירת גשמים ◊ וגלח ראשו ביום טהרתו ◊ מות הקצין יחיא צאלח ◊ שיר הפלאים	פרק עשרים ושלשה

רמה.....	ליל שימורים	פרק עשרים וארבעה
	מאורעות ליל הסדר ◊ נכדו רבי יהודה בדיחי ◊ ותצא אש מלפני ה'	
רנא.....	רבי יחיא צעדי	פרק עשרים וחמישה
	גזירת הפעמונים	
רנה.....	רבי נחום כלף	פרק עשרים ושישה
	ישועת ה' כהרף עין ◊ הקמת שכונת היהודים	
רס.....	רבי דוד קאפח	פרק עשרים ושבעה
	מקימי מעפר דל ◊ מחזיק באזני כלב	
רסד.....	רבי שלום קאפח	פרק עשרים ושמונה
	תולדותיו ומשפחתו ◊ איש אמו ואביו תיראו ◊ כבוד התורה ◊ בן הקאצי ◊ כמים הפנים לפנים ◊ שיני רשעים שיברת ◊ וכפטיש יפוצץ סלע ◊ קרקע היהודים ◊ גזירת הנקיון ◊ שודדי לילה ◊ אנגריא בתלמידי חכמים ◊ גוי עז פנים ◊ כבוד תלמידי חכמים ◊ מגלה עמוקות ◊ קברי האסלאם ◊ שם רשעים ירקב	
רפב.....	השד"ר רבי אליהו הכהן	פרק עשרים ותשעה
	ביקורו בתימן ◊ כוכב ממזרח ◊ פטירת רבי אליהו	
רפה.....	רבי יחיא בדיחי	פרק שלשים
	ונקדשתי בתוך בני ישראל ◊ גזירת ספרי התורה	
ש.....	רבי שלמה אלקארה	פרק שלשים ואחד
	רבני הדור ◊ מס הגולגולת ◊ הורדת הגשמים מתוך שמחה ◊ קדוש ונורא הוא	
שז.....	רבי יוסף מנזלי	פרק שלשים ושנים
	חברי בית הדין ◊ קשט עצמך ◊ ושוחד לא תיקח ◊ אות או מופת ◊ הקטון יהיה לאלף	
שיב.....	רבי אברהם שעתאל	פרק שלשים ושלשה
	שומר שבת מחללו ◊ כל הגבורים כאין נגדך ◊ שיני רשעים שיברת ◊ השור יסקל וגם בעליו יומת ◊ לה' הישועה	
שיז.....	רבי חיים קורח	פרק שלשים וארבעה
	בית דין צנעא ◊ עצירת גשמים	
שיט.....	תכתב זאת לדור אחרון	פרק שלשים וחמישה
	מאורעות חוזת אלנפר ◊ מכת האימאם ◊ חסות היהודים ◊ גזירות הצורר ◊ קראו עצרה	
שכט.....	גזירות היתומים והעליה	פרק שלשים ושישה
	גזירת היתומים ◊ איסור העליה לארץ ישראל ◊ ממזרח שמש	
שלד.....	רבי יחיא גרידי	פרק שלשים ושבעה
	וכתב לו את משנה התורה ◊ ספר תורה הגדול ◊ ספר תורה שבעיר אלגרוף ◊ גזירת היתומים	

שלח.....	רבי יחיא צובארה	פרק שלשים ושמונה
	בואי הרוח	
שמ.....	פקודי המשכן	פרק שלשים ותשעה
	מעשה המשכן בשרעב	
שמב.....	ספרי התורה המקודשים	פרק ארבעים
	ספרי עזרא הסופר ◊ ספרי התורה הקדמונים ◊ רשימת ספרי תורה מקודשים	
שמו.....	ספר התורה אלבם	פרק ארבעים ואחד
	כתיבת ספר התורה ◊ צאתו מצנעא ◊ כניסתו לשאחדייה ◊ עונש המשרת ◊ בניית אלחגל ◊ לקוח את ספר התורה ◊ ורפא ירפא ◊ מי שם פה לאדם ◊ כשאון מים רבים ◊ גנבים בלילה ◊ יש לנו אב זקן ◊ נדרי אשלם ◊ שמה קברתי ◊ המיצר לישראל	
שסה.....	בין ישראל לגויים	פרק ארבעים ושנים
	להבה תלהט רשעים ◊ קץ כל בשר ◊ והורדתי הגשם בעתו ◊ אחרית רשעים ◊ דוד מלך ישראל חי וקיים ◊ גוי ששבת חייב מיתה ◊ לשון נקיה ◊ ויכוח היהודי והגוי ◊ מה מצעדי גבר ◊ חלון גן עדן ◊ עטרת הכלב ◊ ברכת היהודי ◊ חידות המלך ◊ שלשת הליצים ◊ נטית ימינך תבלעמו ארץ	
שצב.....	כח התורה	פרק ארבעים ושלושה
	כי לא ינקה ◊ ה' מוריש ומעשיר	
שצז.....	אמונה ובטחון	פרק ארבעים וארבעה
	עד זיבולא בתרייתא ◊ נורא עלילה ◊ אין עוד מלבדו ◊ הבוטח בה' חסד יסובבנו ◊ ובטח עליו והוא יעשה ◊ מספרים תהלות ה' ◊ בטחו בה' עדי עד ◊ זורו רשעים מרחם ◊ רבי שלום עצפור ופרנסתו	
תיא.....	וכל מעשהו באמונה	פרק ארבעים וחמישה
	חומרת הגזל ◊ עונש המחט ◊ לא יועיל הון ביום עברה ◊ נושא ונותן באמונה	
תיז.....	ונתתי מטר ארצכם	פרק ארבעים ושישה
	נקי כפים ובר לבב ◊ דובר אמת בלבבו ◊ יתמו חטאים מן הארץ ◊ הולך תמים	

❖ יהדות עדן ❖

תכז.....	יהדות עדן	פרק ארבעים ושבעה
	הקדמה	
תלב.....	יהודי תימן ושאר ארצות	פרק ארבעים ושמונה
	עניות יהודי תימן ◊ יהודי ארץ ישראל וסביבותיה ◊ נדודי תימן	

תלז.....	המסע לעדן	פרק ארבעים ותשעה
	יהודי העיר ◊ הכנסת אורחים ◊ רבני העיר ◊ תלאות הגלות	
תמו.....	חכמי עדן	פרק חמישים
	רבי בנין משה ◊ רבי משה חנוך ורבי משומר ניסים	
תנב.....	מקדש מעט	פרק חמישים ואחד
	תיאור בית הכנסת בעדן	
תנז.....	רבי בנין משה	פרק חמישים ושנים
	שבחיו ופעליו ◊ רבי מנחם בנין ורבני המקומות	
תס.....	את כל התלאה	פרק חמישים ושלושה
	יסר יסרני ◊ בתי הכנסת ◊ גמילות חסדים	
תסה.....	ראשי אלפי ישראל	פרק חמישים וארבעה
	רבני וגבירי עדן	
תסח.....	נוהג בחכמה	פרק חמישים וחמישה
	הנהגות היהודים ◊ הנהגת בית הכנסת ◊ וכל נתיבותיה שלום ◊ על מי מריבה ◊ כי מכבדי אכבד ◊ יין ישמח ◊ ברית עולם ◊ לפקודת השנה ◊ גם כי תרבו תפילה ◊ דרך צדיקים ◊ משפט וצדקה ◊ בקשו ענוה ◊ דברי ספר התורה ◊ מידה כנגד מידה	
תפה.....	רבי משומר ניסים	פרק חמישים ושישה
	שבחיו ופעליו ◊ צדקת תמים תישר דרכו ◊ איש על העדה	
תצא.....	לדעת חכמה ומוסר	פרק חמישים ושבעה
	תוכחת מוסר ◊ כי יקח איש אשה ◊ ואץ ברגלים חוטא ◊ נישואי אלמנה וגרושה ◊ הרימו מכשול מדרך עמי ◊ מצהלות חתנים בחופתם ◊ ולו שתי נשים	
תקו.....	תקנות הציבור	פרק חמישים ושמונה
	בית הכנסת והמקוה ◊ ויתד תהיה לך ◊ במקום אשר תשחט מכל מלמדי השכלתי	

❖ הוספות ומילואים ❖

תקיג.....	פליאה דעת.....
תקטז.....	אהל מועד וקרני ראם דיני גיטין וקידושין.....
תקיה.....	חידות אהל מועד.....
תקכו.....	מכתבים בעניני נישואין.....
תקל.....	מאורעות צנעא ה'תקע"ח.....
תקלט.....	עזרא הסופר ויהודי תימן.....
תקנא.....	נוסח התפילה של יהודי תימן ורבינו הרמב"ם.....